

recordant...

ESTEVE TRULLAS DURAN

per DANIEL SANAHUJA CAPELLA

Els seus pares, humils treballadors, vivien a Sant Esteve de Castellar (avui Castellar del Vallès) i allí va néixer Trullàs Duràn, el 26 de desembre del 1867. Molt jove encara, es traslladà a Sabadell on els seus familiars decidiren establir la seva residència i, ben aviat, es despertaren les seves aficions a les coses del teatre. En la llibreria Domènech del carrer Alta del Pedregar, més o menys davant per davant d'on avui hi ha la coneguda Casa Monistrol, comprava fulles litografiades en colors i les enganxava sobre cartó que després retallava, construïa el seu teatre, amb decoracions i diverses figuretes que feia moure amb un bastonet per entre bastidors. Després va començar a dibuixar-se i a pintar-se les decoracions i ell mateix ideava les comèdies i "feia parlar" les figures imitant varies veus. Als 13 anys va deixar l'escola per posar-se a treballar en l'ofici de pintor. El seu pare el va presentar a l'escenògraf Ramón Barrera perquè l'admetés d'aprenent. Era en el 1880, quant Barrera es trobava en la plenitud de les seves activitats artístiques. En la sala de ball del Cervantes, els dies laborables, es pintaven els decorats de les funcions que tenien lloc en aquell teatre

de la Creu-Alta, i Esteve Trullàs amb el temps i les seves aficions va adquirir sòlids coneixements pràctics perquè Barrera, donant-se compte de les qualitats del seu deixeble, posà molt aviat en ell la confiança. L'escenografia és un art difícil i per tant es necessita una preparació especial: saber l'efecte que produirà el que es pinta quan sigui admirat a certa distància. I Trullàs, al costat del mestre, fixant-se en tots els detalls i posant atenció a les observacions, es formava avantatjosament i començava a donar agilitat als seus pinzells, especials per l'escenografia. Mestre i deixeble van saber indentificar-se i, moguts els dos pel mateix entusiasme, quan havien acabat un decorat, al dia següent era col·locat a l'escenari i des de la sala del teatre, com si fossim espectadors, feien els seus comentaris per si era menester donar al nou decorat algun toc o perfilar algun detall. Entretant, Esteve Trullàs, com que intervenia en l'escenari del Teatre Cervantes durant les funcions i sostenia conversacions amb els artistes, esperimentava el desig de "fer comèdia". Se sentia atret per aquella manifestació artística, però comprenent que encara era massa jove per donar efectivitat a una il·lusió, decidí assistir també a les funcions que se celebraven en un teatre que hi havia en el soterrani d'una casa de la placeta que en deien "cal Tres Quartos" que és on avui hi ha la farmàcia Bartolomé (Plaça Martínez Anido, 4). Entre els aficionats que hi actuaven hi havia un tal Cabessa. Mes tard, alguns d'aquestes aficionats es traspasaren al teatre "Cal Lirus" del carrer de Sant Domingo, 34 (avui carrer del Dr. Puig). Ell també hi anà. L'entrada valia tres o quatre quartos. La sala i l'escenari, tot junt amidava vuit metres en quadre. Els espectadors estaven asseguts en unes grades fetes amb taulons.

En aquest Teatre feien comèdia una colla de joves molt voluntariosos: en Sanllehy, en Morera i en Pere Selves. Aquest darrer interpretava el "Bernat" de "Les Joies de la Roser" d'una manera notable. També hi havia en Sayol, en Montsech, en Badía, l'Ustrell, conegut per "el Pau", en Vives, en Casablanca, en Rodergas, i altres. Cal remarcar que

la petita cabuda de públic i l'economia en el preu d'entrada no permetien que actuessin actrius, i era per això que un tal Pedro, pare del professor de piano senyor Josep Pedro Villar, per cert, fa poc desaparegut, feia els papers de dama d'una manera admirable. De no ser la seva veu de xantre, tothom hauria cregut que era una actriu autèntica. Parlava afeminat i sabia vestir-se i arreglar-se molt bé, posant-se postissos i arrecades. Després d'algun temps, es contruí uns escenari al saló de ball de la mateixa casa de "cal Lirus". En Valentí Gorina, més conegut per "el noi de cal Lirus", s'anà fent gran i amb una colla de joves com ell es constituí una agrupació dramàtica que alternava amb el de més edat. Aquest després es traslladaren al Teatre Parreño, que va ésser inaugurat l'any 1885 en la sala de la casa Solé, del carrer Maria Lluïsa Fernanda o sia davant l'Estació del Nord. Esteve Trullàs, coneixedor dels elements que formaven l'agrupació dramàtica del Teatre Parreño, va determinar acompanyar-los en les activitats artístiques que desenvolupaven. Els elements eren el següents: en Pujolà, en Mateu Marquès, en Feliu Griera, en Sanllehy, el qual va arribar a ésser alcalde de Sabadell, en Got i Anguera, en Sayol i en Morera. De tant en tant actuaven en Valentí Gorina, en Serra, en Montsech, en Romeu, l'Ustrell, en Badía, en Joan Bruguera (el dibuixant del carrer del Sol), en Casablanca, en Vives, en Rodergas, en Pere Salvans, en Muntada, l'Armengol, en Vich, i ell, Esteve Trullàs, que va entrar-hi com aprenent. En Josep Puig Casanyes, era l'apuntador. Col·laboraren amb ells les actrius Gertrudis Coy, Dolors Muntal, germanes Antònia, Elvira i Maria Verdier, la nena Elvireta Fremont, Candelària Terés, Guadalupe Alentorn, Concepció Llorente, etc.

Després d'un temps, com que les aspiracions de Trullàs eren les d'interpretar personatges de major importància, decidí formar part de la "Societat dramàtica Bartrina" que dirigia l'excel·lent aficionat Valentí Gorina. En aquest Teatre, que tanta popularitat va adquirir, Esteve Trullàs pogué desplegar els seus coneixements i es va manifestar

Trullàs en la caracterització de tres personatges. (Foto-composició realitzada pel pintor Casañas).

com escenògraf i com estudiós aficiat, interpretant en les obres de Pitarra, que foren les de la seva època, els personatges que estava creant el gloriós Fontova. Trullàs, havia estudiat la psicologia d'aquell gran actor i per tant sabia imitar-lo i el considerava com el seu mestre. En aquella època es guiaven amb els artistes del Teatre Romea de Barcelona. L'un desitjava interpretar el papers d'en Fuentes, l'altre els d'en Goula i així successivament.

Dintre l'escenografia, Esteve Trullàs també es distingí notablement, produint una sèrie de decoracions de sorprenent efecte. Així mateix en la "Societat dramàtica Bartrina", Trullàs es manifestà com a comediògraf estrenant la seva primera obra "Cada casa es un món", comèdia en un acte que va ésser representada en el Teatre del Camps de Recreu, la nit del dia 26 de novembre de 1892. També Esteve Trullàs moltes vegades havia sigut sol·licitat per actuar en distintes agrupacions dramàtiques. També havia actuat amb els del Romea de Barcelona, dirigits per Fontova i, més tard, per Teodor Bonaplata, quan venia a Sabadell per la temporada d'estiu. També va actuar junt amb els artistes de la Companyia de Ricard Simó en el Teatre Principal de la nostra ciutat, seguint el seu treball degudament retribuït. L'any 1896, Esteve Trullàs, va entrar a formar part de la Secció Dramàtica del Teatre de l'Associació Catòlica, donant un vigorós impuls a les funcions teatrals. Degut al seu entusiasme, varen ésser estrenades diverses obres i va pintar sorprenents decorats, entre els quals es destacaven els dels "Pastorets".

Sol·licitada la seva col·laboració per Antoni-Tomás Penalva Ferràndiz, que dirigia la Secció Dramàtica del Teatre de l'Acadèmia Catòlica, va entrar-hi a formar part debutant el 18 d'octubre de 1908 amb el drama "EL CURA DE ALDEA" fent-ne una gran creació.

En aquest Teatre es va posar tot el seu entusiasme i sacrificis perquè la manifestació d'art continués ajustant-se a les consignes pronunciades pel Doctor

Sardà i Salvany el dia 4 de juliol de 1891, en la notable conferència "¿HASTA TEATRO?", no deixant mai d'actuar d'una manera o altra, pintant nombroses decoracions i escrivint diverses obres teatrals, distingint-se principalment en els tradicionals "PASTORETS" pels que sentia un gran entusiasme. Tant és així que fins hi feia prendre part a les seves filles, ja que de molt petites, tant la Càndida com la Maria i l'Oliba, representaren la figura del Jesuset que apareix a l'acabament de l'obra. Com a cas curiós, anotem que la mateixa túnica serví per les tres a més per la néta, puix la que avui és veterana actriu de la Companyia Joventut de la Faràndula Dolors Canas Trullàs, començà igualment a l'edat de 7 anys interpretant el susdit personatge. Ja més grans, la Maria féu la Mare de Déu, i l'Oliba, l'Arcàngel Sant Gabriel. Cal remarcar que, per poder prendre part a aquestes representacions, hagueren de demanar permís al Bisbat, puix, en els centres catòlics no era permès a les dones actuar en les representacions teatrals.

La Acadèmia Catòlica, reconeixent els mèrits d'Esteve Trullàs i tenint en consideració la seva fe infrangible, el dia 15 de desembre de 1935 li dedicà un homenatge, representant-se la seva comèdia "LA FIGURA DEL REY WAMBA", en la que prengué part amb les modalitats d'actor, comediògraf i escenògraf. El dia 17 següent, com a final dels actes d'homenatge, tingué lloc en la sala de conferències de l'Acadèmia el "Lonx d'honor", en el que estaven representades totes les entitats artístiques de la ciutat. La nit del 14 de juny de 1936 se celebrà la darrera funció de la temporada posant en escena l'obra "L'ALEGRIA DE FER BE", en la qual Esteve Trullàs prengué part, essent aquesta la última que va representar. Vingué la guerra i, la nit del 20 de juliol, el Teatre de l'Acadèmia Catòlica fou devorat per les flames.

La seva darrera i definitiva aparició a l'escenari fou en el Teatre Esbarjo el dia 6 de gener de 1940, diada de Reis, interpretant un dels magistrats que formen el tribunal en el pròleg de l'obra "MORENA CLARA". Els seus amics li escolliren aquest personatge que, únicament gesticula i fa sonar una campaneta imposant silenci als esvalotats gitanos, perquè es trobava totalment afònic i no podia parlar. Era poca cosa, tant sols un paper de partiquí, però el tractà amb tanta intel·ligència, que el públic, reconeixent Esteve Trullàs, prorrompé en una llarga i càlida ovació. Poc pensaven que s'estaven acomiadant de que fou un gran enamorat del teatre, un estusiasta de les nostres tradicions i un incondicional propulsor dels populars

"PASTORETS".

Morí el dia 23 d'abril de 1940 a l'edat de 72 anys.

Un excel·lent poeta i no menys admirat musicògraf sabadellenc, a l'hora del seu traspàs va escriure unes lletres per al recordatori exequial que no poden pas mancar en aquest reportatge i que sintetitzen admirablement la personalitat i grandesa del nostre biografiat. Deia així:

"No en vano el insigne apologista Dr. Sardá y Salvany había hablado de teatro católico desde la tribuna de la Academia Católica. ¿Quien no sabe de aquella conferencia del ilustre polígrafo "Hasta teatro"?"

El alma de artista del joven Esteban Trullàs había comprendido la consigna, y se asomaba a las tablas.

Esteban Trullàs se convirtió en actor y hasta en autor y en escenógrafo. La escena catalana le es deudora de acciones y de personajes que llegaron a obtener merecida popularidad hasta más allá de nuestra ciudadana periferia. Y todos hemos llorado i reído con él.

Todo esto no contaría en una simple glosa exequial, pero cabe tener en cuenta aquellas palabras del Apostol a los Corintios, a las cuales nuestro difunto ajustó su actuación: "Ora comais, ora bebais o hagais cualquiera otra cosa, hacedlo todo a gloria de Dios".

Porque su actuación, ora en vida familiar, ora en vida profesional, fué siempre un fiel trasunto de este lema paulino.

Y murió en manos de dolorosa y larga enfermedad. Y no obstante, acostumbrado al trueque de papeles en las tablas, sabía trocar en sonrisa la contracción facial de sus horas de dolor.

Y el señor le daría la gracia de su arte hasta el último soplo de su vida. Porque sus familiares y el sacerdote que le asistían y esperaban lo ya humanamente inevitable, se miraban. le miraban... Había muerto ya. ¿Volvería a sonreír? ¿No había dado muchas veces expresiones semejantes a sus personajes en las tablas?

Ah, esta vez, no. Asistíamos al desenlace del drama de su vida.

Y esta vez el apuntador no era ningún hombre...

Los que habeis reído y llorado con él, lloradle!"

Amb sentiment de l'autor i dels amics del difunt, el recordatori hagué d'ésser escrit en castellà, per tal com en aquella primera etapa de la postguerra civil, l'ús del català estava injustament interdit pels Poders Públics •